

11/12
LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

© Mat Hennek / DG

BRYN TERFEL

bas bariton

SIMFONIJSKI
ORKESTAR I
ZBOR HRVATSKE
RADIOTELEVIZIJE

GARETH JONES

dirigent

Iznimno utorak

7 | 2 | 2012

19 | 30 sati

11/12
LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

BRYN TERFEL

bas bariton

SIMFONIJSKI
ORKESTAR I
ZBOR HRVATSKE
RADIOTELEVIZIJE

GARETH JONES

dirigent

Iznimno utorak

7 | 2 | 2012

19 | 30 sati

BRYN TERFEL
bas bariton

**Simfonijski orkestar i Zbor
Hrvatske radiotelevizije**

Gareth Jones
dirigent

DODATNI PROGRAM

Nakon koncerta s umjetnicima razgovara
Mladen Tarbuk.

U predvorju Velike dvorane zabavni program s
plesom i izvlačenjem nagrada za pretplatnike
ciklusa *Lisinski subotom*.

Zabavni program: **Miro Ungar**

PROGRAM

BAD BOYS / ZLOČESTI DEČKI

Giuseppe Verdi: Uvertira operi *Moć sudbine*

Gaetano Donizetti: *Udite, udite, o rustici*, arija Dulcamare iz 1. čina opere *Ljubavni napitak*

Arrigo Boito: *Son lo spirito che nega*, arija Mefista iz 1. čina opere *Mefisto*

Wolfgang Amadeus Mozart: Uvertira operi *Don Giovanni*

Charles Gounod: *Le veau d'or*, arija Mefista iz 2. čina opere *Faust*

Carl Maria von Weber: *Schweig, Schweig*, arija Kaspára iz 1. čina opere *Strijelac vilenjak*

Charles Gounod: *Gloire immortelle de nos aïeux*, zbor vojnika iz 4. čina opere *Faust*

Giacomo Puccini: *Te Deum*, prizor Scarpije sa zborom iz 1. čina opere *Tosca*

Giuseppe Verdi: *Credo in un Dio crudel*, Jagov credo iz 2. čina opere *Otello*

Camille Saint-Saëns: *Mrtvački ples* za orkestar, op. 40

Kurt Weill: *Moritat von Mackie-Messer*, song Mackie-Noža iz 1. čina *Opere za tri groša*

Sir Arthur Seymour Sullivan: *When the Night Wind Howls*, arija Roderica Murgatroyda i zbor duhova iz 2. čina opere *Ruddigore*

Jacques Offenbach: Uvertira opereti *Orfej u podzemlju*

George Gershwin: *It Ain't Necessarily So*, arija Sportin' Lifea iz 2. čina opere *Porgy i Bess*

Prijelomni događaj u karijeri velškog baritona **Bryna Terfela** bila je pobjeda na Međunarodnom pjevačkom natjecanju u Cardiffu u kategoriji *lieda*. Nastupao je u svim velikim opernim kućama u svijetu. Posebno je cijenjen zbog svojih kreacija Figara i Falstaffa, a ostali operni likovi kojima je na jedinstven način udahnuo život uključuju Wotana u *Rajninu zlatu* i *Valkirama*, Holandeza u *Ukletom Holandezu*, Mefista u *Faustu*, naslovnog junaka i Leporella u *Don Giovanniju*, Jochanaana u *Salomi*, Scarpiju u *Tosci*, Giannija Schicchija, Nicka Shadowa u *Životu razvratnika*, Wolframa u *Tannhäuseru*, Balstrodea u *Peteru Grimesu*, četiri zločinca u *Hoffmannovim pričama*, Dulcamara u *Ljubavnom napitku* te naslovnu ulogu u *Sweeneyju Toddu*. Vrhunac 2010. godine bio je Terfelov debi u ulozi Hansa Sachsa u trijumfalnoj produkciji *Majstora pjevača* u Velškoj nacionalnoj operi. S velikim uspjehom nastupa i na koncertnim pozornicama, među kojima su neke spektakularne i glamurozne poput velškog centra Millenium, Last Night of the Proms ili Royal Variety Showa. Na otvorenju obnovljenog Royal Festival Halla u

Londonu sudjelovao je u koncertnoj izvedbi *Sweeneyja Todda*. Priređuje recitale u svim velikim svjetskim gradovima te vodi vlastiti festival u Faenolu u sjevernom Walesu.

Dobitnik je nagrada Grammy, Classical Brit Award i Gramophone za diskografska ostvarenja koja obuhvaćaju najrazličitiji repertoar, od opera Mozarta, Wagnera i Straussa do solo pjesama, američkog mjuzikla, velških pjesama i repertoara duhovnih pjesama.

Godine 2003. britanska ga je kraljica imenovala komandantom Britanskog kraljevstva, a 2006. dodijelila mu medalju za zasluge u glazbi. Dobitnik je Nagrade *Shakespear* koju dodjeljuje Zaklada *Alfred Toepfer* u Hamburgu.

Rođen u južnom Walesu, **Gareth Jones** počeo je dirigentsku karijeru u Velškoj nacionalnoj operi gdje je od 1990. do 2008. radio na ključnim djelima operne literature. Godine 2004. debitirao je u Engleskoj nacionalnoj operi ravnajući predstavom *Mikado* te je istu operu dirigirao i u Operi u Vancouveru. Simfonijske programe u Velikoj Britaniji izvodio je s Orkestrom Halle, Škotskim komornim orkestrom, Orkestrom Velške nacionalne opere, Kraljevskim škotskim nacionalnim orkestrom, BBC orkestrom iz Walesa, Kraljevskom filharmonijom iz Liverpoola, Kraljevskim filharmonijskim orkestrom, Orkestrom iz Ulstera, Engleskim komornim orkestrom, Manchester cameratom, Simfonijskim

orkestrom iz Bournemoutha, a u inozemstvu sa Simfonijskim orkestrom Češkog radija.

Godine 1996. Gareth je utemeljio orkestar Sinfonia Cymru koja je u kratkom vremenu postala glavna orkestralna snaga Walesa. Koncert održan u travnju 2000. s Brynom Terfelom, koji je uključivao i Wotanov oproštaj, bio je početak posebne veze slavnog pjevača iz sjevernog Walesa s njegovim kolegama s juga. Gareth je surađivao s Terfelom na brojnim projektima, među kojima je snimanje CD-a

We'll Keep a Welcome, operni gala-koncerti u domovini te Stockholmu, Sydneyju i Melbourneu, televizijsko snimanje Händelova *Mesije* za S4C. Garethov debi na BBC Promsu dogodio se uz Bryna Terfela i Renée Flemming, a na programu su bila djela Wagnera i Straussa. Osim toga, Terfel je Garetha angažirao kao stalnog dirigenta opernih gala-koncerata na svojem festivalu u Faenolu gdje je do sada imao priliku dirigirati koncertima s pjevačkim zvijezdama kao što su Andrea Bocelli, Angela Gheorghiu, Rolando Villazón, Simon Keenlyside, Carlos Álvarez i Diana Damrau.

Simfonijski orkestar Hrvatske radiotelevizije počeo je u smanjenom sastavu djelovati još 1930. Godine 1951. utemeljen je Komorni orkestar Radio-Zagreba koji je u domovini i u inozemstvu stjecao ugled pod vodstvom svojega prvog dirigenta Antonija Janigra, a nakon Janigra orkestar su vodili Stjepan Šulek i Pavle Dešpalj. Orkestar se postupno povećavao; od godine 1957. ima naziv Simfonijski orkestar Radio-televizije Zagreb, od 1975. do 1990. Zagrebački simfoničari RTZ-a, a od 1991. nosi današnji naziv. Vodili su ga mnogi ugledni dirigenti: Pavle Dešpalj, Krešimir Šipuš, Josef Daniel, Oskar Danon, Milan Horvat, Uroš Lajovic, Vladimir Kranjčević i (od 1992.) Nikša Bareza. Među mnogim dirigentima i solistima s kojima je surađivao bili su i Lovro pl. Matačić, Claudio Abbado, Lorin Maazel, Zubin Mehta, Ernst Bour, Krzysztof Penderecki, Henryk Szeryng, Aldo Ciccolini, Ivo Pogorelić, Dubravka Tomšić-Srebotnjak, Mstislav Rostropovič, Edita Gruberová, José Carerras i Barbara Hendricks. Uz redovitu koncertnu djelatnost te obvezu da redovito surađuje u radijskom i televizijskom programu, orkestar gostuje diljem domovine i u inozemstvu (Austrija, Belgija, Nizozemska, Francuska, Italija, Češka, Slovačka, Njemačka, Španjolska, Rusija, Turska, Mađarska, Srbija). Uz klasični i suvremeni repertoar koji izvodi na koncertima te snima za potrebe radija, televizije i diskografskih tvrtki, orkestar se osobito ističe u skrbi za hrvatsku glazbenu baštinu i suvremeno stvaralaštvo.

Društvo „zločestih dečki“

Sve od njezina rođendana u Firenci početkom 17. stoljeća, opera počiva na priči. Tek je 20. stoljeće izmislilo modernistički, apstraktan i defabulariziran koncept glazbenog kazališta kao mogućnost ravnopravnu onoj koja je u baroknom, klasičnom i romantičnom razdoblju vladala apsolutistički. Opera je povijesno bila nezamisliva bez dramskog sadržaja, bez radnje koju zapliću sami protagonisti pogrešnim procjenama i odlukama, bogovi svojim intervencijama ili negativci koji vuku konce na štetu drugih: iz vlastitih interesa ili čiste zlonamjernosti. Galerija „zločestih dečki“ u povijesti opere živopisna je, a raspon njihova djelovanja kreće se od benignih podvala do manifestacije paklenske zloće. Kako su uloge glavnih pozitivnih junaka, uzora vrlina, konvencijom pripadale glasovima visokog registra: najprije kastratima pa ženama koje su tumačile muške uloge i na kraju tenorima, dubokim je glasovima preostalo preuzeti ulogu njihovih antipoda. Večerašnji koncert kreće se u tom „opasnom društvu“ i predstavlja ga pomno biranim glazbenim ulomcima. Svega tu ima: od šarlatana, sitnih kriminalaca, opasnih razbojnika, nespokojnih sablasti, demonskih spletkara do samog Sotone.

Jesu li nečija loša djela i slab karakter izbor ili sudbina, pitanje je koje kao da nameće izbor uvertire operi ***Moć sudbine Giuseppea Verdija*** (1813-1901) na početku koncertnog programa kojim dominiraju operni negativci. U Verdijevoj operi iz 1862. slijed slučaja na čijem početku stoji nehotično ispaljen metak, krvavo kroji živote troje glavnih likova: plemenitog stranca, ponosnog kastiljskog plemića i njegove sestre koja je zaljubljena u bratova smrtnog neprijatelja. Predigra operi počinje upozorenjem: limeni puhači dva puta ponavljaju motiv sastavljen od tri odsječena tona e nakon kojega nezaustavljivo nasrće sudbinska kružna tema i uvlači nas u vrtlog strasti, neželjenih događaja i fatalnih susreta. Redom se pojavljuju četiri preostale teme, strukturalno povezane sa sudbinskom, koje na kraju uvertire kulminiraju simfonijskim prepletajem, sugerirajući složenost opernog zbivanja koje slijedi.

Posljedice uplitanja negativnih junaka u tijek radnje, bezopasne su ili fatalne, ovisno o tome dolaze li iz komičnog ili tragičnog konteksta. I bez bočice vina što je lažni liječnik Dulcamara u ***Ljubavnom napitku Gaetana Donizettija*** (1797-1848) podvaljuje kao ljubavni napitak, nesigurni bi Nemorino osvojio Adinino srce. No tobožnji eliksir ubrzava razvoj situacije. Slijepo se uzdajući u čarobne

moći kapljica u koje je investirao posljednji dukat, Nemorino ignorira Adinu, zbog čega ona odlučuje već sljedećega dana udati se za drugog. Kad se mladić iz očaja pridružuje vojsci i Adina shvati razlog njegove odluke, uviđa da i ona voli njega te se rješava brzopletih zaruka kako bi se udala za Nemorina. **Udite, udite o rustici** nastupna je arija nadriliječnika Dulcamara, hvalisava sajamska prezentacija „ljekovite“ robe koju nudi. Bujica riječi kojom nadriliječnik zasipa okupljene i pjeva ih rekordnom brzinom, primjer je jedne od najopsežnijih i najrazrađenijih *patter* arija u povijesti *opere buffe*. Jedan je to u nizu efektnih ulomaka kojima obiluje opera što ju je Donizetti s Feliceom Romanom napisao za manje od mjesec dana. Više vremena nisu imali na raspolaganju jer su uskočili kao zamjena za izjalovljenu, već dogovorenu narudžbu u milanskom Teatru Canobbiana. Premda je ukus onoga doba pretpostavljao melodramu komediji, potvrđeni melodramatičar koji je *Annom Bolenom* dokazao da je ravan Belliniju, okrenuo se vedrim notama. Veliki poštovatelj *opere buffe* i njezina najvažnijeg predstavnika Rossinija, umjetnik koji se sam u slobodno vrijeme okušavao u pisanju komičnih tekstova, briljantno je pridonio žanru koji mu je očito ležao. Praizvedba 12. svibnja 1832. bila je trijumf, a čarobnim opernim pripravkom Donizetti ne prestaje zavoditi publiku sve do danas.

Za razliku od Donizettija kojemu je **Ljubavni napitak** bila trideset deveta opera, a do kraja života napisao ih je gotovo još toliko, **Arrigo Boito** (1848-1918) dovršio je jednu jedinu. Posljedica je to želje pripadnika novog naraštaja za prekidom s talijanskom opernom tradicijom koja je nezasitnošću prema konvencijama hiperproducirala niz nedopustivo sličnih djela. No činjenica da je njegovo prvo ostalo i jedino operno djelo, odraz je nedostatka snage Wagnerovih razmjera koja bi bila proporcionalna ambicijama. Boito je, naime, prvi slučaj skladatelja i libretista u jednoj osobi u dotadašnjoj povijesti talijanske glazbe. Podsjetimo i da je, unatoč nedostatku iskustva i vještine, taj netom diplomirani student milanskog Konzervatorija, još i dirigirao praizvedbom svojeg prvijenca u *Scali* 5. ožujka 1868. Avangardno djelo predugog trajanja izvedeno sa slabom pjevačkom postavom odbilo je publiku. Sljedećih trinaest godina Boito ga je prepravljao, kratio, činio ustupke konvencijama i donekle približio publici. No oštrij kritičari slažu se da su za život te opere bile presudne pjevačke zvijezde, slavni basovi koji su je „gurali“ na repertoar kazališnih kuća jer im je ona pružala rijetku priliku da se iskažu u velikoj, k tome i naslovnoj ulozi. A naslovni junak poznat je još iz srednjega vijeka, iz Goetheova remek-djela, iz niza opera. **Mefisto**, lutkar koji iz sjene manipulira likovima i radnjom, u Boitovoj verziji priče postaje protagonist. Vjerna Goetheu

i njegovoj filozofskoj ideji, uzvišenije koncepcije od Gounodova *Fausta*, do tada najpopularnijeg opernog djela na tu temu, ona Mefista stavlja u poziciju pregovarača koji se cjenka s Bogom. *Son lo spirito che nega* arija je kojom se predstavlja u prvom obraćanju Faustu. Isprva zakrabuljen fratarskom haljom, Mefisto ovdje otvoreno otkriva svoj identitet razorne sile koja sve negira i žudi jedino povratiti kaos i tminu. Dramatična arija, strofno uređena, na vrhuncima demonstracije demonske sile, odbacuje pjev i poseže za, tada, ekstremnim sredstvom ekspresije - zviždukom.

Još jednog velikog opernog antijunaka, bezobzirnog zavodnika priziva uvertira operi *Don Giovanni*. Ta *dramma giocosa* uspješno praižvedena u godini nastanka, 1787. u Pragu, jedno je od triju ostvarenja iznimne skladateljsko-libretističke suradnje **Wolfganga Amadeusa Mozarta** (1756-1791) i Lorenza da Ponteja. Poznato je da je Mozart uvertiru napisao u jednoj večeri, i to onoj uoči praižvedbe. Dvodijelna skladba počinje dramatičnim akordima Komtureve teme te ostinatima i uzlazno-silaznim figurama u violinama i flautama nastavlja dizati tenziju iščekivanja fatalnih događaja. Kontrastan mračnim tonovima početka je središnji, energičan i iskričav sonatni *allegro* bez asocijacija na tematski materijal opere, no nepredvidivo kolebljiv između drame i komedije na jedinstven Mozartov način.

Premda na meti kritike zbog slabe profiliranosti likova, patetične sentimentalnosti koja je zamijenila Goetheovu transcendentalnost i elegantne sladunjavosti na mjestu nadočekane dramatičnosti, *Faust*, velika opera u pet činova **Charlesa Gounoda** (1818-1893) od praižvedbe 19. ožujka 1859. do kraja Drugog svjetskog rata, otkako je zanimanje za nju počelo opadati, u *Théâtre Lyrique* doživjela je šest produkcija. Cijelo stoljeće držala je rekord najizvođenije opere u tom pariškom kazalištu. Naravno da dio statistike ide na račun nacionalnog ponosa, probuđenog činjenicom da je jedan francuski skladatelj napisao modernu i osobnu operu koja je relevantan izvozni proizvod te je napisana stilom koji može pridonijeti definiranju nacionalne glazbene estetike i uspostaviti prevlast domaćih snaga u francuskoj opernoj kulturi kojom su do tada vladali stranci, na čelu s Meyerbeerom. No u velikom dijelu izvrsnu recepciju opera je zaslužila nekim upravo genijalnim glazbeno-dramaturškim rješenjima koja su kritičarima, pod dojmom usporedbe s Goetheom, promaknula. Libretisti Jules Barbier i Michel Carré, koji su se slabašno držali slavnog književnog uzora weimarskog majstora, najplastičnije su oblikovali lik Mefista, a Gounod je bučnu, ekstrovertiranu, senzualnu figuru istaknuo glazbom snažnijom od svega drugog u operi. Rondo o zlatnom teletu, *Le veaud'or*, Mefistova

je drska upadica u napitnicu u Auerbachovu podrumu kojom se skupina mladića oprašta od prijatelja, Margaretina brata Valentina, uoči njegova odlaska u vojsku. Bahati došljak preuzima ulogu zabavljača društva, izvodeći blasfemičnu strofnu pjesmu koja alarmantno vedro i dopadljivo cinično parodira himnični stil.

U četvrtom činu na gradskom trgu Valentinov povratak označava Zbor vojnika *Gloire immortelle de nos aïeux*. To je pozdrav rodnom gradu što ga podupire bučna skupina puhača na samoj sceni.

Koliko god francuski glazbeni krugovi bili poneseni Gounodovim *Faustom*, ostaje činjenica da je to ključno operno djelo galske kulture nastalo na temelju srednjovjekovne njemačke legende. Nasuprot tome, njemačka je kultura još prije uspostave političkog identiteta dobila prvu nacionalnu operu oko koje nije bilo nikakvih spornih detalja. Doduše, radnja **Strijelca vilenjaka Carla Marije von Webera** (1786-1826) događa se u „češkim šumama“, ali taj prostor, što ga libretist Johann Friedrich Kind namjerno ostavlja nedefiniranim, ionako bi pogrešno bilo shvaćati u etničkom smislu. Praizvedba opere 18. lipnja 1821. dogodila se u Berlinu. Ostalo je zabilježeno da je upravo ona bila prvo glazbeno djelo izvedeno u tek otvorenom Schauspielhausu. Premijerno je predstavljeno glazbeno remek-djelo koje je ujedinilo sva osnovna obilježja germanskog identiteta: jezik, folklor, natprirodno, mitsko, a sve to strukturirano kroz mrežu lajtmotiva i upakirano u efektu orkestraciju. Bio je to događaj epohe, no nema sumnje da bi opera njemačkog Bellinija, kako su Webera nazivali suvremenici, bila veličanstvena i bez nacionalnog tereta. Dopadljiva melodika, uz ozračje romantične začaranosti, njezin je glavni adut te ga prepoznamo i u ariji iz 2. čina **Schweig, schweig**. Pjeva je Kaspar, zli i poročni lovac koji je dušu prodao Crnom lovcu Samielu. Njome likuje nad činjenicom da je uspio pod vlast demonskog gospodara privesti novu žrtvu i time sebi produljiti život na godinu dana. Na Kasparovo obećanje o čarobnim kuglama nasjeo je mladi lovac Max, kojem preciznost na streljačkom ispitu jamči osvajanje zaručničine ruke. Kasparova trijumfalna pjesma postupno modulira iz sumornog mola u briljantni dur, otkrivajući rast raspoloženja ukletog lika.

Za razliku od fantastičnog lika Kaspara, glavni negativac u operi **Tosca Giacomu Pucciniju (1858-1924)**, kao uostalom i ostali protagonisti, povijesna je ličnost. Barun Vitelio Scarpia bio je naime stvarni šef policije, rojalist kojega je Ferdinand Napuljski postavio da željeznom rukom u Rimu zatre Napoleonove simpatizere. U Puccinijevoj opernoj priči, prema libretu Luigija Illice i Giuseppea Giacose, on je

demon, neumorni agent u službi političke represije, fanatični inkvizitor, sadistički isljednik, okrutan nasilnik, razvratnik opsjednut lijepom pjevačicom Floriom Toscom. U spektakularnom prizoru *Te Deuma* razmahuje se moć opere u punom smislu. Majstorska je to freska u kojoj se na istoj plohi sukobljava dobro i zlo, duhovno i tjelesno. Nasuprot svečanom i svetom *Te Deumu* u čast pobjede nad revolucionarnim četama, stoji Scarpijina žudnja za posjedovanjem Tosce zbog koje zaboravlja Boga. Zanimljivo je da je Puccini dokumentaristički vodio računa o svakom detalju i vjerno prenio riječi obreda upravo onako kako se pjeva u rimskim crkvama, a u inscenaciji tražio točnu rekonstrukciju kardinalske procesije i kostima švicarske straže. Upravo u Rimu, gradu u kojem se radnja događa, upriličena je praizvedba *Tosce*, i to u Teatru Constanza 14. siječnja 1900. Više od stotinu godina poslije, ona je i dalje paradigma opernog uspjeha.

Dok je motivacija Scarpijine zloće u Puccinijevoj *Tosci*, premda neprihvatljiva, ipak objašnjiva, nejasno je zašto Jago u *Otelli Giuseppea Verdija* (1813-1901) želi napakostiti svojem nadređenom časniku. Mletački vojskovođa Otello ničim mu se nije zamjerio. Moralan je i hrabar čovjek koji uživa ugled uspješnog ratnika protiv Turaka te sveopće poštovanje. Razlog zbog kojeg mu njegov zastavnik ubacuje sumnju u vjernost voljene supruge Desdemone te inscenira detalje koji će tu ljubomoru potkrijepiti, što dovodi do tragičnih posljedica, moguće je protumačiti jedino Jagovom dijaboličnom naravi. Đavolji *credo*, što ga libretist Arrigo Boito dodjeljuje Jagu u drugom činu opere, sugerira takvo objašnjenje. Premda kod Shakespeara nema takvog monologa kojim se ispovijeda pakost, Boito je vjerojatno osjetio da je radom na svojoj operi *Mefistofele* proniknuo u psihoprofil zla, te je dopustio sebi takvu slobodu. Verdi, pak, s glazbene strane upotpunjuje karakterizaciju pa *Credo in un Dio crudel*, u skladu s odbojnom nedosljednošću figure intriganta, koncipira kao hibrid arije i *ariosa* s nestalnim harmonijama i formalnim zaokretima. Riječi su u manjoj mjeri pjevane, u većoj deklamirane, epigramski kratke i izgovorene s razornim užitkom. Arija završava eksplicitnim nihilizmom: „Smrt je ništavilo. Nebo je stara bajka.“ Ariju prati strahovita provala truba, uvod u furiozni duet s Otellom. Ta Jagova arija najzatvorenija je cjelina unutar opere praizvedene u Milanu 5. veljače 1887. koja je raskrstila s brojevima te čvrsto povezala glazbu i dramu, pokazujući, poslije šesnaest godina apstinencije od kazališnih dasaka, nedosegnutu razinu genijalnosti starog majstora Verdija.

Camille Saint-Saëns (1835-1921) najprije je uglazbio pjesmu Henrija Cazalsa, a potom su mu stihovi o Smrti koja usred zimske noći u crkvenom dvorištu svira violinu dok kosturi plešu na njezinu sablasnu melodiju, poslužila kao program simfonijske pjesme *Mrtvački ples*, briljantno orkestralno djelo prvi put u povijesti daje istaknutu ulogu ksilofonu, zvučnoj asocijaciji klačenja kostiju. Cijela je skladba divlji valcer s dijaboličnim solom na violini čija je e-žica neugodena, odnosno snižena za pola tona.

Skladatelj **Kurt Weill** (1900-1950) i dramatičar Bertolt Brecht u međuratnom su Berlinu stvorili kultno djelo koje je od praizvedbe 1928. do njihove emigracije iz nacističke Njemačke 1933. izvedeno deset tisuća puta na europskim pozornicama i prevedeno na osamnaest jezika. *Opera za tri groša* adaptacija je djela engleskog baroka, *Prosjачke opere* Johna Gaya. Poput давnog uzora iz 18. stoljeća koje je tražilo alternativu talijanskoj operi seriji, Weill-Brechthovo djelo bilo je pokušaj stvaranja nove vrste glazbenog kazališta, i to parodijom tradicionalne opere i operete, njihovih konvencija, romantičnog lirizma i sretnih završetaka.

Prema riječima samog Weilla, koji glazbu nije smatrao sposobnom za realistične efekte, *Opera za tri groša* skladana je protiv realističnog dramskog predloška. Radnja se prekida kako bi se uvela glazba ili se dovodi do stupnja gdje nema druge negoli pjevati. Pjesmu *Moritat von Mackie-Messer*, međutim, nije moguće smjestiti ni u jednu od tih dviju kategorija jer se pjeva na samom početku kad radnja nije ni počela. Skladana je posljednja, kad su pokusi za praizvedbu već bili pri kraju, i to na želju prvog tumača Mackie-Noža, Harolda Pausena koji je inzistirao na tome da se njegov antijunak efektnije uvede u predstavu. Otrcani ulični pjevač, koji se prema izvorniku sam prati na verglu, predstavlja koljača iz kriminalnog podzemlja i njegove zločine: pljačke, ubojstva, paleže, otmice... Ironično sentimentalna melodija u *slow-fox* ritmu donosi prvi glas o urbanoj legendi koja izaziva jezu. Njezin potencijal prepoznat je i izvan kazališta pa se pjesma u više navrata uspinjala na radijske top-liste u izvedbama pjevača *jazz* i zabavne glazbe.

Za razliku od teorijski utemeljenog berlinskog autorskog dvojca Brecht-Weill koji je *Operom za tri groša* s marksističkih pozicija kritizirao kapitalizam i dekadenciju međuratnog vremena, londonski tandem koji je zajedno proizveo ukupno četrnaest glazbeno-scenskih djela **Arthur Sullivan** (1842-1900) i William Schwenck Gilbert svojem su poslu pristupali s neusporedivo manje pretenzija. Krajnji im je cilj bio zabaviti publiku u Savojskoj operi u Londonu vedrim djelima glazbenog kazališta.

S desetom komičnom operom *Ruddigore* ili *Vještičino prokletstvo* u noći premijere 22. siječnja 1887. činilo se da im se nije posrećilo. No manje promjene rezultirale su slijedom od 288 uzastopnih izvedbi. Riječ je o satiri na viktorijansku melodramu koja se događa u kornvalskom ribarskom selu Ruddigoreu. Tamo je davno jedan Murgatroyd dao spaliti na lomači ženu pod optužbom da je vještica, a ona je za osvetu sve nasljednike obitelji proklela da moraju svakodnevno počiniti zločin, inače će umrijeti u agoniji. Aktualni adresant prokletstva izaziva bijes preminulih Murgatroyda jer su njegovi prijestupi slabi. Mladić se pokušava iskupiti izražavajući sućut nad sudbinom ukletih predaka. No ujak Roderic silazi s portreta koji visi na zidu vlastelinskog dvorca i arijom *When the Night Wind Howls* otkriva veseo i razuzdan život sablasti. Neodoljivoj brojatici užitaka što ih pružaju noćni zagrobni provodi, samo silazna kromatika u zborskim dionicama daje bizaran i jezovit ton. Treba li reći da operna priča ima sretan kraj? Mladi Murgatroyd rješava se, naime, obiteljskog prokletstva dosjetkom da je samoubojstvo, na koje bi se osudio ako bi odlučio prestati s dnevnim zlodjelima, također grijeh te tako stvara preduvjet za sjedinjenje svih ljubavnih parova ove opere, kolateralnih žrtava davne kletve.

Izvorna uvertira opereti *Orfej u podzemlju* ograničena skromnim instrumentalnim mogućnostima što ih je **Jacques Offenbach** (1819-1880) imao na raspolaganju u Théâtre des Champs Elysées, bila je tek kratki preludij. Ona koju poznajemo danas zapravo je kompilacija najpoznatijih Offenbachovih melodija koju je za bečku premijeru sastavio minorni operetni skladatelj Carl Binder. U njoj se nalazi poznati violinski solo iz prvog čina, kao i *can-can* iz četvrtog. No zanimljiv je podatak da se ta popularna glazba isprva jedva dojmila suvremenika. Otvorile su im se uši tek nakon što je opereta dobila negativan publicitet zbog napada kritičara, sablažnjenih izvrtanjem antičke priče o Orfeju i Euridici.

Svakako najveće djelo što ga je **George Gershwin** (1898-1937) ostavio poslije svoje prerane smrti od tumora na mozgu, bilo je ***Porgy i Bess***. Zbunjenost kritičara koji je nisu mogli smjestiti u žanr poslije praizvedbe 10. listopada 1935. godine u New Yorku, pitajući se je li riječ o operi, opereti, mjuziklu, *singspielu* ili još jednom brodvejskom spektaklu, otklonilo je vrijeme. Danas je jasno da je glazbeno-scensko djelo koje na pozornicu donosi bujnost, misterij i boje života Afroamerikanaca, s izvrsno profiliranim likovima, dramaturškom cjelovitošću s povremenim funkcionalnim korištenjem govora, jedinstvom izvorne glazbe nadahnute crnačkim duhovnima i folklorom - prava opera u verističkoj tradiciji. Nadahnuće za operu Gershwin je dobio čitajući novelu DuBosea Heywarda koji je, zajedno sa skladateljevim bratom Irom, napisao i libreto. U središtu radnje, smještene u siromašnom ribarskom naselju na američkom Jugu, ljubavna je priča bogalja Porgyja i ljepotice Bess koju ugrožava i njezin bivši nasilni ljubavnik i krijumčar alkohola, Sportin' Life koji Bess na kraju i dobije na prijevaru. Arijom *It Ain't Necessarily So* Sportin' Life prekida ples i pjesmu društva i svraća na sebe pozornost zbog piknika na otoku Kittiwah. Njome relativizira neke biblijske sadržaje, izražavajući sumnju u istinitost priča o borbi Davida i Golijata, Joninoj pustolovini, Mojsijevu usvajanju i Metuzalemovoj starosti. Starozavjetne figure zajedničke su židovskoj i kršćanskoj liturgiji pa Gershwin majstorski preklapa melodijske elemente židovske liturgije i crnačkih spirituala.

Gaetano Donizetti: *Udite, udite, o rustici*, arija Dulcamare iz 1. čina opere *Ljubavni napitak*

Libreto: Felice Romani

Udite, udite, o rustici
attenti non fiatate.

Io già suppongo e immagino
che al par di me sappiate
ch'io sono quel gran medico,
dottore enciclopedico
chiamato Dulcamara,
la cui virtù preclara
e i portentosi infiniti
son noti in tutto il mondo... e in altri siti.
Benefattor degli uomini,
riparator dei mali,
in pochi giorni io sgombero
io spazzo gli spedali,
e la salute a vendere
per tutto il mondo io vo.
Compratela, compratela,
per poco io ve la do.
È questo l'odontalgico
mirabile liquore,
dei topi e delle cimici
possente distruttore,
i cui certificati
autentici, bollati
toccar vedere e leggere
a ciaschedun farò.
Per questo mio specifico,
simpatico mirifico,
un uom, settuagenario
e valetudinario,
nonno di dieci bamboli
ancora diventò.
Per questo Tocca e sana
in breve settimana
più d'un afflittito giovine
di piangere cessò.

O voi, matrone rigide,
ringiovanir bramate?

Čujte, čujte, o, seljani,
u uho se pretvorite.

Ja već slutim i predmnijevam
kako znate, poput mene,
da sam ja veliki liječnik,
enciklopedijski doktor
zvan Dulcamara,
čije su neizmjereno umijeće
i nebrojena čuda
znana diljem svijeta... a i šire.
Dobročinitelj svim ljudima,
vidar za sve boljke,
za koji dan ja raskrčim,
ispraznim bolnice
i prodajući zdravlje
idem po cijelome svijetu.
Kupite ga, kupite ga,
jeftino vam ga dam.
Ovaj lijek protiv zubobolje
čudesna je tekućina,
što miševе i stjenice
nesmiljeno uništava,
a vjerodostojne svjedodžbe,
s pečatima,
da opipa, vidi i pročita
svakome ću dati.
Uz pomoć tog mog pripravka,
blagotvornog, čudesnoga,
sedamdesetgodišnjak
slaba zdravlja
deset je unuka
poslije još dobio.
Od ovog sredstva što iscjeljuje
za cigli tjedan
mnogi je ojađen mladac
prestaо plakati.

O, vi krute vremеšne žene,
žudite li se pomladiti?

Le vostre rughe incomode
con esso cancellate.
Volete voi, donzelle,
ben liscia aver la pelle?
Voi, giovani galanti,
per sempre avere amanti?
Comprate il mio specifico,
per poco io ve lo do.
Ei move i paralitici,
spedisce gli apoplefici,
gli asmatici, gli asfittici,
gl'isterici, i diabetici,
guarisce timpanitidi,
e scrofole e rachitidi,
e fino il mal di fegato,
che in moda diventò.
Comprate il mio specifico,
per poco io ve lo do.
L'ho portato per la posta
da lontano mille miglia
mi direte: quanto costa?
quanto vale la bottiglia?
Cento scudi?... Trenta?... Venti?
No... nessuno si sgomenti.
Per provarvi il mio contento
di sì amico accoglimento,
io vi voglio, o buona gente,
uno scudo regalar.

Ecco qua: così stupendo,
sì balsamico elisire
tutta Europa sa ch'io vendo
niente men di dieci lire:
ma siccome è pur palese
ch'io son nato nel paese,
per tre lire a voi lo cedo,
sol tre lire a voi richiedo:
così chiaro è come il sole,
che a ciascuno, che lo vuole,
uno scudo bello e netto
in saccoccia io faccio entrar.
Ah! di patria il dolce affetto
gran miracoli può far.

Svoje nezgodne bore
njime izbrišite.
Hoćete li, djevojke,
da vam koža bude posve glatka?
Vi, udvorni mladići,
uvijek ljubovce imati?
Kupite moj posebni pripravak,
jeftino vam ga dam.
On pokreće uzete,
sređuje apoplektičare,
astmatičare, asfiktičare,
histeričare, dijabetičare,
liječi upale bubnjića,
i otekline, i englesku bolest,
pa čak i bolest jetre
koja je ušla u modu.
Kupite moj posebni pripravak,
jeftino vam ga dam.
Donio sam ga putujući
preko brda i dolina,
pitat ćete: koliko stoji?
pošto dođe boca?
Sto škuda?... Trideset?... Dvadeset?
Ne... neka se nitko ne zaprepasti.
Da vam dokažem koliko mi je drago
što me dočekujete tako prijateljski,
hoću vam, dobri ljudi,
darovati škudu.

Evo: tako divan,
tako ljekovit napitak
cijela Europa zna da prodajem
za samo deset lira:
no kako se, to svi znaju,
ja rodih u vašem kraju,
za tri lire vam ga nudim,
tek tri lire od vas tražim:
jasno je kao dan
da svakome, tko je hoće,
cijelu lijepu škudu
stavljam u novčanik.
Ah! Privrženost zavičaju
čini svakakva čuda.

Arrigo Boito: *Son lo spirito che nega*, arija Mefista iz 1. čina opere *Mefistofele*

Libreto: Arrigo Boito

Son lo Spirito
Che nega sempre, tutto;
L'astro, il fior.
Il mio ghigno e la mia bega
Turbano gli ozi al Creator.
Voglio il Nulla e del Creato
La ruina universal,
E' atmosfera mia,
E' atmosfera mia vital,
Ciò che chiamasi,
Ciò che chiamasi peccato,
Morte e Mal.
Rido e avvento questa sillaba:
"No!"
Struggo, tento, ruggo, sibilo:
"No!"
Mordo, invischio,
Struggo, tento, ruggo, sibilo:
Fischio! Fischio! Fischio!
Eh!

(Fischia violentemente colle
dita fra le labbra)

Parte son d'una latebra
Del gran tutto: Oscurità.
Son figliuol della Tenebra
Che Tenebra tornerà.
S'or la luce usurpa e afferra
Il mio scettro a rebellion,
Poco andrà,
Poco andrà la sua tenzon:
V'è sul Sol,
V'è sul Sole e sulla Terra,
Distruzion!
Rido e avvento questa sillaba:
"No!"

(Fischia violentemente colle
dita fra le labbra)

Ja sam Duh
Koji uvijek sve niječe:
Zvijezdu, cvijet.
Cerekom i podvalom
Stvoritelju remetim dokolicu.
Hoću da bude Ništavilo i sve Stvoreno
Neka propadne,
Moje je ozračje,
Moje je životno ozračje
To što se zove,
To što se zove grijehom,
Smrću i Zlom.
Smijem se i izvikujem ovaj slog:
„Ne!“
Razaram, napastujem, ričem, sikćem:
„Ne!“
Grizem, zaplećem,
Razaram, napastujem, ričem, sikćem:
Zviždim! Zviždim! Zviždim!
Hej!

(Žestoko zazviždi kroz prste)

Dio sam skrovišta
Velike cjeline: Mraka.
Sin sam Tame
Koji će se u Tamu prometnuti.
Ako svjetlost sad otima i drži
Buntovnički moje žezlo,
Neće dugo,
Neće dugo biti boj!
Jače je od Sunca,
Jače je od Sunca i od Zemlje
Uništenje!
Smijem se i izvikujem ovaj slog:
„Ne!“

(Žestoko zazviždi kroz prste)

Charles Gounod: *Le veau d'or*, arija Mefista iz 2. čina opere *Faust*

Libreto: Jules Barbier i Michel Carré

(Méphistophélès, Siébel, Les Ténors, (Mefisto, Siébel, tenori, Wagner, basovi)
Wagner, Les Basses)

MEPHISTOPHELES

Le veau d'or est toujours debout!
On encense sa puissance...
D'un bout du monde à l'autre bout!
Pour fêter l'infâme idole,
Rois et peuples confondus,
Au bruit sombre des écus,
Dansent une ronde folle,
Autour de son piédestal...
Et Satan conduit le bal, conduit le bal...

SIEBEL - LES TENORS

Et Satan conduit le bal, conduit le bal...

MEPHISTOPHELES

Le veau d'or est vainqueur des dieux!
Dans sa gloire dérisoire...
Le monstre abject insulte aux cieux!
Il contemple, ô rage étrange!
A ses pieds le genre humain,
Se ruant, le fer en main,
Dans le sang et dans la fange,
Où brille l'ardent métal...
Et Satan conduit le bal, conduit le bal...

WAGNER - LES BASSES

Et Satan conduit le bal, conduit le bal...

MEFISTO

Zlatno tele i dalje stoji!
Klanjaju se njegovoj moći...
Na svim stranama svijeta!
Slaveći sramnoga kumira,
Kraljevi i narodi pomiješani,
Uz potmulu zveku novca,
Plešu mahnito kolo
Oko njegova postolja...
A Sotona kolo vodi, kolo vodi...

SIEBEL - TENORI

A Sotona kolo vodi, kolo vodi...

MEFISTO

Zlatno tele je pobjednik nad bogovima!
U svojoj smiješnoj slavi...
Gnusna neman izaziva nebesa!
Promatra, o nastrana li bijesa,
Kako se pod njegovim nogama ljudski rod
Gloži, s oružjem u ruci,
U krvi i u blatu,
Gdje bljeska užarena kovina...
A Sotona kolo vodi, kolo vodi...

WAGNER - BASOVI

A Sotona kolo vodi, kolo vodi...

Carl Maria von Weber: *Schweig, Schweig*, arija Kaspara iz 1. čina opere *Strijelac vilenjak*

Libreto: Friedrich Kind

KASPAR

(höhnisch Max nachsehend)

Schweig, schweig - damit dich niemand warnt!

Schweige, damit dich niemand warnt!

Der Hölle Netz hat dich umgarnt!

Nichts kann vom tiefen Fall dich retten,

Nichts kann dich retten vom tiefen Fall!

Umgebt ihn, ihr Geister mit Dunkel beschwingt!

Schon trägt er knirschend eure Ketten!

Triumph! Triumph! Triumph! die Rache gelingt!

KASPAR

(*prijezirno gledajući Maxa kako odlazi*)

Šuti, šuti, da upozoren ne bi bio!

Šuti sad ti, da upozoren ne bi bio!

U paklenu mrežu si se uhvatio!

Ništa te neće od propasti spasit',

Ništa te spasit' neće od propasti!

Okružite ga, dusi, što tami ste bliže!

Nevoljko već vaše lance nosi!

Trijumf! Trijumf! Trijumf! Osveta stiže!

Charles Gounod: *Gloire immortelle de nos aïeux*, zbor vojnika iz 4. čina opere *Faust*

Libreto: Jules Barbier i Michel Carré

Gloire immortelle

De nos aïeux,

Sois-nous fidèle,

Mourons comme eux!

Et sous ton aile,

Soldats vainqueurs,

Dirige nos pas, enflamme nos coeurs!

Pour toi, mère patrie,

Affrontant le sort,

Tes fils, l'âme aguerrie,

Ont bravé la mort!

Ta voix sainte nous crie:

Besmrtna slavo

Naših predaka,

Budi nam vjerna,

Umrimo poput njih!

I pod svojim okriljem,

Nama, pobjedničkim vojnicima,

Usmjeruj korake, rasplamsaj nam srca!

Za tebe su, majko domovino,

Suočavajući se s kobi,

Tvoji sinovi prekaljene duše

Prkosili smrti!

Tvoj nam sveti glas dovikuje:

En avant, soldats!
Le fer à la main, courez aux combats!

Naprijed, vojnici!
S oružjem u ruci, pojurite u boj!

Gloire immortelle
De nos aïeux,
Sois-nous fidèle,
Mourons comme eux!
Et sous ton aile,
Soldats vainqueurs,
Dirige nos pas, enflamme nos coeurs!

Besmrtna slavo
Naših predaka,
Budi nam vjerna,
Umrino poput njih!
I pod svojim okriljem,
Nama, pobjedničkim vojnicima,
Usmjeruj korake, rasplamsaj nam srca!

Vers nos foyers, hâtons le pas!
On nous attend; la paix est faite!
Plus de soupirs! ne tardons pas!
Notre pays nous tend les bras!
L'amour nous rit! l'amour nous fête!
Et plus d'un coeur frémit tout bas
Au souvenir de nos combats!

Put ognjišta svojih krenimo žurno!
Čekaju nas; sklopljen je mir!
Neće se više uzdisati! Ne časimo časa!
Naša nam zemlja pruža ruke!
Ljubav nam se osmjehuje! Ljubav nas slavi!
I mnogo srce potiho zatreperi
Kad se sjeti naših bitaka

Gloire immortelle
De nos aïeux,
Sois-nous fidèle,
Mourons comme eux!
Et sous ton aile,
Soldats vainqueurs,
Dirige nos pas,
Dirige nos pas,
Enflamme nos coeurs!

Besmrtna slavo
Naših predaka,
Budi nam vjerna,
Umrino poput njih!
I pod svojim okriljem,
Nama, pobjedničkim vojnicima,
Usmjeruj korake,
Usmjeruj korake,
rasplamsaj nam srca!

Giacomo Puccini: *Te Deum*, prizor Scarpije sa zborom iz 1. čina opere *Tosca*

Libreto: Luigi Illica i Giuseppe Giacosa

SCARPIA

Tre sbirri, una carrozza.

Presto, seguila dovunque vada,

Non visto, provvedi!

SCARPIA

Tri žbira, kočija.

Brzo, prati je kamo god pođe,

Pazi da te ne vidi!

SPOLETTA

Sta bene.

Il convegno?

SPOLETTA

U redu.

Gdje je sastanak?

SCARPIA

Palazzo Farnese. -

Va', Tosca!

Nel tuo cor s'annida Scarpia!

Va', Tosca!

È Scarpia che scioglie a volo

Il falco della tua gelosia.

Quanta promessa

Nel tuo pronto sospetto!

Nel tuo cor s'annida Scarpia!

Va', Tosca!

SCARPIA

U palači Farnese. -

Idi, Tosca!

U tvom se srcu Scarpia gnijezdi!

Idi, Tosca!

To Scarpia pušta da leti

Sokol tvoje ljubomore.

Koliko obećava

Tvoja spremna sumnja!

U tvom se srcu Scarpia gnijezdi!

Idi, Tosca!

CAPITOLO

Adjutorum nostrum in nomine Domini.

ZBOR REDOVNIKA

Pomoć je naša u imenu Gospodina.

LA FOLLA

Qui fecit coelum et terram.

GOMILA

Koji stvori nebo i zemlju.

CAPITOLO

Sit nomen Domini benedictum.

ZBOR REDOVNIKA

Blagoslivljamo tebe i hvalimo ime tvoje.

LA FOLLA

Et hoc nunc et usque in saeculum.

SCARPIA

A doppia mira tendo il voler,

Né il capo del ribelle

È la più preziosa.

Ah, di quegli occhi vittoriosi

Veder la fiamma illanguidir

Con spasimo d'amor!

Fra le mie braccia illanguidir d'amor.

L'uno al capestro, l'altra fra le mie
braccia!

CORO

Te Deum laudamus:

Te Deum confitemur.

SCARPIA

Tosca, mi fai dimenticare Dio!

TUTTI

Te aeternum Patrem omnis terra
veneratur.

GOMILA

U vijeke i u vijeke vjekova.

SCARPIA

U dvostruku metu odapinjem volju,

A pobunjenikova glava

Nije mi najdragocjenija.

Ah, da mi je vidjeti kako malaksava

Plamen tih slavodobitnih očiju

U ljubavnome hropcu!

Kako u mojem naručju malaksava od
ljubavi.

On na vješalima, ona u mojem naručju!

ZBOR

Tebe Boga hvalimo,

Tebe Gospodinom priznajemo.

SCARPIA

Tosca, zbog tebe zaboravljam Boga!

SVI

Tebe vječnog Oca sva zemlja poštuje.

Giuseppe Verdi: *Credo in un Dio crudel*, Jagov *credo* iz 2. čina opere *Otello*

Libreto: Arrigo Boito (prema W. Shakespeareu)

Credo in un Dio crudel che m'ha creato
simile a sè e che nell'ira io nomo.

Dalla viltà d'un germe o d'un atòmo
vile son nato.

Son scellerato
perchè son uomo;
e sento il fango originario in me.

Sì! questa è la mia fè!

Credo con fermo cuor, siccome crede
la vedovella al tempio,
che il mal ch'io penso e che da me
procede,
per il mio destino adempio.

Credo che il giusto è un istrion
beffardo,

e nel viso e nel cuor,
che tutto è in lui bugiardo:
lagrima, bacio, sguardo,
sacrificio ed onor.

E credo l'uom gioco d'iniqua sorte
dal germe della culla
al verme dell'avel.

Vien dopo tanta irrision la Morte.

E poi? E poi? La Morte è' il Nulla.

È vecchia fola il Ciel.

Vjerujem u okrutna Boga koji me stvori
na svoju sliku i kojeg u srdžbi imenujem.

Iz klice sam se podlosti
ili iz podle čestice rodio.

Zlikovac sam
jer sam čovjek;
i u sebi osjećam iskonski kal.

Jest! To je moja vjera!

Vjerujem iz dna duše, kao što vjeruje
udovica u hramu,
da zlo što ga smišljam i što ga
širim
činim jer mi je tako suđeno.

Vjerujem da pravednik podsmješljivo
glumi

i licem i u srcu,
da je u njega sve lažno:
suza, poljubac, pogled,
žrtva i čast.

I vjerujem da se čovjekom opaka kob igra
počevši od kolijevke
pa sve do crva u grobu.

Nakon sve te poruge dođe Smrt.

A tad? A tad? Smrt je Ništavilo.

Nebo je pusta priča.

Kurt Weill: *Moritat von Mackie-Messer, song Mackie-noža iz 1. čina Opere za tri groša*

Libreto: Bertolt Brecht

Und der Haifisch, der hat Zähne
und die trägt er im Gesicht
und Macheath, der hat ein Messer
doch das Messer sieht man nicht.

Ach, es sind des Haifischs Flossen
rot, wenn dieser Blut vergießt.
Mackie Messer trägt 'nen Handschuh
drauf man keine Untat liest.

An 'nem schönen blauen Sonntag
liegt ein toter Mann am Strand
und ein Mensch geht um die Ecke
den man Mackie Messer nennt.

Und Schmul Meier bleibt verschwunden
und so mancher reiche Mann
und sein Geld hat Mackie Messer
dem man nichts beweisen kann.

Jenny Towler ward gefunden
mit 'nem Messer in der Brust
und am Kai geht Mackie Messer
der von allem nichts gewußt.

Und das große Feuer in Soho
sieben Kinder und ein Greis -
in der Menge Mackie Messer, den
man nicht fragt und der nichts weiss.

Und die minderjährige Witwe
deren Namen jeder weiss
wachte auf und war geschändet -
Mackie, welches war dein Preis?
Wachte auf und war geschändet -
Mackie, welches war dein Preis?

Morski pas, taj zube ima,
ralje koje vidi svak',
a Macheath nož uvijek nosi,
nožu tom ne vidiš trag.

Ah, peraje krv oblijeva,
kad plijen svoj trga lak.
Rukavicu Mackie nosi
ne bil' skrio krvi znak.

Mrtvac tu na plaži leži,
nedjelja je, vedar dan;
iza ugla netko bježi,
on k'o Mackie Nož je znan.

Šlomo Meier samo nesta
i bogataš neki još,
dokaz nemaš, nit' šta možeš -
pare ima Mackie Nož.

Jenny Towler kad su našli,
nož u grud bje zaboden.
Obalom se Mackie šeta,
pojma nema ni o čem'.

Djece sedam, starca jednog
vatra proždre usred sna.
U rulji je Mackie staj'o -
nit' ga traže, nit' šta zna.

Mladu ženu, tu udovu
čije ime svatko zna,
uzeo je, i čast njenu -
Mackie, reci svoju cijenu!
Uzeo je, i čast njenu.
Mackie, reci svoju cijenu!

Sir Arthur Seymour Sullivan: *When the Night Howls*, arija Roderica Murgatroyda
i zbor duhova iz 2. čina opere *Ruddigore*

Libreto: William Schwenck Gilbert

When the night wind howls in the chimney
cows,
And the bat in the moonlight flies,
And inky clouds, like funeral shrouds,
Sail over the midnight skies.
When the footpads quail at the night bird's
wail,
And black dogs bay at the moon,
Then is the spectres' holiday--
Then is the ghosts' high noon!
For then is the ghosts' high noon,
High noon-----, then is the ghosts' high
noon!

As the sob of the breeze sweeps over
the trees
And the mists lie low on the fen,
From grey tombstones are gathered the
bones
That once were women and men,
And away they go, with a mop and a mow,
To the revel that ends too soon,
For cock crow limits our holiday,
The dead of the night's high noon!
The dead of the night's high noon!
High noon-----, the dead of the night's
high noon!

And then each ghost with his lady toast
To their church-yard beds take flight,
With a kiss, perhaps, on her lantern chaps,
And a grisly grim "goodnight!"
Till the welcome knell of the midnight bell
Rings forth its jolliest tune,
And ushers in our next high holiday,
The dead of the night's high noon!
The dead of the night's high noon,
High noon-----, the dead of the night's
high noon!

Kada vjetar noćni glasom urla
moćnim,
šišmiši kada naviru,
oblaci dugački pokrovom mrtvačkim
ponoćno nebo zastiru.
Kada razbojnika strah je ptičjeg
krika,
psi kad stanu na mjesec lajati,
tada je avetinjama svetak--
Tad je podne sablasti!
Jer tad je podne sablasti,
podne-----, tad je podne sablasti!

Uz jecaj lahora u krošnji javora,
u magli močvarnih sjena,
iz sivih grobova, zveket zglobova
negdanjih ljudi i žena,
raspuštenih kosa, obješena nosa,
idu na pir što brzo će proći,
jer pijevac krati nam svetak,
podne sred noći!
Podne sred noći!
Podne-----, podne sred noći!

Svak iz mrtvih vraćen, gospom
bajnom praćen,
opet grobu mora svom poč';
cjeliva dragane obraze košćane
i mrko joj želi "laku noć!"
Sve dok jeka tona ponoćnoga zvona
zvukom svoje melodije zgodne,
ne objavi naš sljedeći svetak,
sred noći podne!
Sred noći podne,
podne-----, sred noći podne!

George Gershwin: *It Ain't Necessarily So*, arija Sportin' Lifea iz 2. čina opere *Porgy i Bess*

Libreto: Ira Gershwin i Edwin DuBose Heyward

It ain't necessarily so
It ain't necessarily so
De things dat yo' liable to read in de Bible
It ain't necessarily so

Li'l David was small but oh my
Li'l David was small but oh my
He fought big Goliath who lay down and dieth
Li'l David was small but oh my

Oh Jonah he lived in de whale
Oh Jonah he lived in de whale
For he made his home in dat fish's abdomen
Oh Jonah he lived in de whale

Li'l Moses was found in a stream
Li'l Moses was found in a stream
He floated on water 'til ole Pharaoh's daughter
She fished him she says from that stream

It ain't necessarily so
It ain't necessarily so
Dey tell all you chillun de debble's a villain
But 'taint necessarily so

To get into Hebben don' snap for a sebben
Live clean, don' have no fault
Oh I takes de gospel whenever it's pos'ble
But wid a grain of salt

Methus'lah lived nine hundred years
Methus'lah lived nine hundred years
But who calls dat livin' when no gal'll give in
To no man what's nine hundred years

I'm preachin' dis sermon to show
It ain't nessa, ain't nessa
Ain't nessa, ain't nessa
It ain't necessarily so.

A to nije nužno tako
A to nije nužno tako
istina nije sva što kaže Biblija
a to nije nužno tako

Sitan je David bio, a gle
sitan je David bio, a gle
u boju dolijat' mor'o je Golijat
sitan je David bio, a gle

Jona življaše u kitu
Jona življaše u kitu
u trbuhu tom njegov bijaše dom
Jona življaše u kitu

U vodi našli Mojsija
u vodi našli Mojsija
njegovo plovilo, tako se zgodilo,
kći uhvati faraonska

A to nije nužno tako
a to nije nužno tako
sotona da je zlo, svi djeci vele to
al' to nije nužno tako

U raj želiš li ti, tad nemoj kartati
čestit budi i bez mane
Boga i ja štujem, osim kada čujem
kušnje glasove sa strane

Metuz'lem im'o devetsto
Metuz'lem im'o devetsto
al' to je bijeda, jer nijedna ne da
onome kom je devetsto

Propovijedam ovako
jer to nije nužno, nije nužno
nije nužno, nije nužno,
jer to nije nužno tako.

Nakladnik:

Koncertna dvorana
Vatroslava Lisinskog

Za nakladnika:

Dražen Sirišćević
ravnatelj

Producentica**programa:**

Jelena Knešaurek
Carić

Voditeljica marketinga:

Metoda Lhotka

Urednice:

Ana Boltužić
Ivana Kostešić

Autorica teksta:

Ivana Kocelj

Prevoditelji:

Tomislav Brlek,
engleski jezik
Morana Čale, francuski
i talijanski jezik
Ines Meštrović,
njemački jezik

Lektorica:

Rosanda Tometić

Oblikovanje i**grafička priprema:**

Studio Stožer

Tisak:

Intergrafika d.o.o.

Naklada:

600 kom.

www.lisinski.hr

Subota
17. ožujka
19.30 sati

11/12
LISINSKI
SUBOTOM
UVJEK
LISINSKI

NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!

BARBARA FRITTOLI, sopran
SOLISTI DEL TEATRO REGIO DI PARMA

Barbara Frittoli jedna je od najslavnijih pjevačkih zvijezda današnjice. U dosadašnjoj je blistavoj karijeri otpjevala gotovo sve najveće sopranske uloge u najprestižnijim opernim kućama poput milanske Scale, njujorške Metropolitan Opere, londonskog Covent Gardena, Bečke državne opere i drugih. Surađivala je s nizom glasovitih dirigenta kao što su Riccardo Muti, Valerij Gergijev, James Levine, Bernard Haitink, Riccardo Chailly, Zubin Mehta, Georges Prêtre, Sir Colin Davis, Claudio Abbado, Lorin Maazel i ansambala (Filharmonija milanske Scale, Berlinska i Bečka filharmonija). Snimala je za vodeće diskografske kuće (EMI, Sony Classical, Erato, BMG). Vrsna je i koncertna pjevačica, a njezin CD s Verdijevim Rekvijemom pod vodstvom maestra Riccarda Mutija nominiran je za nagradu Grammy 2010. u kategoriji najboljeg albuma klasične glazbe. Talijanska pjevačka diva koja je surađivala i sa slavnim tenorima, Plácidom Domingom i Joséom Carrerasom, u Hrvatsku nam dolazi po prvi put! Prati ju ansambl i solisti del teatro Regio di Parma.

The Met
ropolitan
Opera **HD**
LIVE

METROPOLITAN
U LISINSKOM
NOVA PRODUKCIJA!

U uzbuđljivom završetku ciklusa *Prstena* u kojem obmana i pohlepa vode općoj kataklizmi, **Deborah Voigt** i **Jay Hunter Morris** ponovno će tumačiti uloge Brünhilde i Siegfrieda. U ulogama se također pojavljuju **Eric Owens** (Alberich), **Waltraud Meier** (Waltraute i Gibichungs), **Hans-Peter König** (Hagen), **Wendy Bryn Harmer** (Gutrune), **Iain Peterson** (Günther). "Lepageov tim dizajnera iz *Siegfrieda* ponovno se okupio kako bi stvorio vizualne efekte finala *Prstena*. Sumrakom bogova ravnat će maestro James Levine.

SAZNAJTE VIŠE O OPERI SUMRAK BOGOVA!

Petak, 10. veljače, 18 sati
Mala dvorana

Koncertna dvorana Vatroslava Lisinskog i udruga *Richard Wagner Zagreb* pozivaju Vas na predavanje maestra Mladena Tarbuka o operi *Sumrak bogova* Richarda Wagnera.

Ulaz slobodan

LISINSKI PLEŠE

pod maskama

Subota 18\2\12

LISINSKI
NEPROCENJIV DOŽIVLJAJ!

JutarnjiLIST
JEDNOSTAVNO **BOLJE**

11/12
LISINSKI
SUBOTOM
UVIJEK
LISINSKI
NEPROCJENJIV DOŽIVLJAJ!